

**TRZECI RAPORT DOTYCZĄCY SYTUACJI MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH
I ETNICZNYCH ORAZ JĘZYKA REGIONALNEGO
W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Warszawa, 2011 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
CZĘŚĆ I: OGÓLNA	5
2. Charakterystyka mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.....	5
2.2 Charakterystyka poszczególnych mniejszości narodowych i etnicznych.....	5
2.3 Charakterystyka społeczności posługującej się językiem regionalnym.....	10
CZĘŚĆ II: REALIZACJA PRAW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH	11
CZĘŚĆ III: ORGANY I INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ POLITYKI WOBEC MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ PODEJMOWANE PRZEZ NIE DZIAŁANIA	38
ZAKOŃCZENIE	46

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 – Stan Prawny	
Załącznik nr 2 – Lista gmin wpisanych na podstawie art. 10 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.) do Urzędowego Rejestru Gmin, w których jest używany język pomocniczy	
Załącznik nr 3 – Lista gmin wpisanych na podstawie art. 12 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.) do Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości	
Załącznik nr 4 - Zestawienie komentarzy do III Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej	

WSTĘP

Prezentowany dokument jest trzecim raportem dotyczącym sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego, przygotowanym zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.). Raport taki przygotowujemy jest nie rzadziej niż raz na dwa lata przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, opiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, a następnie przekazywany Radzie Ministrów. Poprzedni raport został opracowany w roku 2009.

Niniejszy raport obejmuje okres od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. W omawianym okresie nie zaszły znaczące zmiany w systemie prawnym i instytucjonalnym dotyczącym mniejszości narodowych i etnicznych, nie były przeprowadzane także szczegółowe ogólnopolskie badania statystyczne dotyczące sytuacji społeczno-ekonomicznej mniejszości – za wyjątkiem przeprowadzonego w 2011 r. Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2011, którego wyniki nie były dostępne w momencie opracowywania dokumentu – w związku z czym prezentowany raport został opracowany w formie dokumentu aktualizującego informacje przekazane w 2007 i 2009 r. w poprzednich raportach. Z uwagi na przyjęty kształt dokumentu nie powielano w nim w bezpośredni sposób struktury pierwszego raportu, zamieszczając jedynie, podobnie jak w przypadku drugiego raportu, zmiany i aktualizacje, które nastąpiły w omawianym okresie. Założeniem Raportu jest prezentacja aktualnej sytuacji prawnej i społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej. Opracowując dokument, analogicznie jak w przypadku poprzednich raportów nie opisywano szczegółowo pojawiających się problemów, postulatów czy ocen zgłaszanych przez środowiska mniejszości, ograniczając oceny na rzecz faktów.

W dokumencie zachowano numerację przyjętą w pierwszym i drugim raporcie, co powinno pozwolić na łatwiejsze porównanie tekstów i prześledzenie zaistniałych zmian. W konsekwencji jednak po liczbie wcześniejszej, podobnie jak to miało miejsce w drugim raporcie, nie zawsze następuje kolejna. Należy to rozumieć w taki sposób, że tekst z poprzedniego raportu pozostał aktualny.

Opracowany w MAiC Raport przekazano do konsultacji członkom Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, organizacjom społecznym zajmującym się ochroną praw człowieka i walką z rasizmem i ksenofobią oraz naukowcom zajmującym się

tematyką mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. Raport przekazano również do konsultacji międzyresortowych. Swoje stanowisko w sprawie przekazały następujące urzędy i organizacje: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Finansów, Rządowe Centrum Legislacji, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Związek Karaimów Polskich, Związek Ukraińców w Polsce, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Stowarzyszenie Litwinów w Polsce, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Amnesty International, Towarzystwo Słowaków w Polsce. Wszystkie zgłoszone uwagi, komentarze i zastrzeżenia zostały dokładnie przeanalizowane. Autorzy Raportu wyrażają podziękowania wszystkim zgłaszającym uwagi i komentarze do dokumentu. Zgłoszone uwagi zostały w miarę możliwości uwzględnione w Raporcie, niektóre z nich z uwagi na ich zbyt dużą szczegółowość nie zostały uwzględnione w dokumencie. Zasadność uwzględnienia w Raporcie części zgłoszonych uwag i komentarzy była dodatkowo konsultowana z instytucjami, które zajmują się daną problematyką. Część organizacji zgłosiła także pytania i zastrzeżenia do niektórych informacji i stwierdzeń zawartych w Raporcie – w takich przypadkach, po uzyskaniu wyjaśnień ze strony kompetentnych w danej dziedzinie urzędów i instytucji, przekazano zainteresowanym stosowne wyjaśnienia. Część wymienionych organizacji przekazała swoje komentarze do Raportu. Zostały one zebrane i udostępnione w Załączniku nr 4.

CZEŚĆ I: OGÓLNA

2. Charakterystyka mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

2.2 Charakterystyka poszczególnych mniejszości narodowych i etnicznych.

Białorusini – W wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. mniejszość białoruska nie wystawiła swoich komitetów wyborczych. Kandydaci należący do mniejszości startowali zarówno z list ogólnokrajowych partii politycznych, jak i lokalnych komitetów wyborczych. W wyniku wyborów kandydaci należący do mniejszości zasiedli w radach gmin i powiatów województwa podlaskiego zamieszkałych przez mniejszość białoruską oraz w sejmiku województwa. W gminach zamieszkałych przez zwarte skupiska mniejszości białoruskiej kandydaci należący do mniejszości pełnią funkcję wójtów gmin. Przedstawiciele mniejszości białoruskiej pełnią także funkcje starostów i wicestarostów w niektórych powiatach Województwa Podlaskiego zamieszkałych przez zwarte skupiska osób należących do tej mniejszości.

W roku szkolnym 2009/2010 języka białoruskiego jako ojczystego uczyło się w 45 placówkach oświatowych 3.342 uczniów należących do tej mniejszości¹. W roku szkolnym 2010/2011 w 42 placówkach języka białoruskiego uczyło się natomiast 3.048 uczniów.

Białoruskie Zjednoczenie Demokratyczne obecnie zaprzestało działalności. Zdecydowanie zmalała także aktywność Białoruskiego Forum Samorządowego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Wśród tytułów prasowych istotnych dla podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości białoruskiej należy dodatkowo wymienić rocznik „Kalendarz Białoruski”.

Czesi – Od 2010 r. działa Towarzystwo Czechów w Polsce, które w 2011 r. zorganizowało w Zelowie punkt wypożyczania literatury czeskiej, filmów oraz muzyki w języku tej mniejszości narodowej.

¹ Wszystkie dane dotyczące oświaty mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym pochodzą z Ministerstwa Edukacji Narodowej. Liczba placówek obejmuje: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, licea oraz szkoły zawodowe. Liczba uczniów uwzględnia również uczniów uczęszczających do zespołów międzyszkolnych. Przedstawione wyżej dane dotyczą stanu na dzień 30 września danego roku szkolnego.

Karaimi – Nauczanie języka karaimskiego dla dzieci i młodzieży odbywa się podczas letnich szkół języka karaimskiego odbywających się w Trokach, na Litwie, corocznie w zajęciach uczestniczy kilkunastoosobowa grupa uczniów z Polski. Czasopismo „Awazymyz” ukazuje się obecnie jako kwartalnik. Wśród najważniejszych imprez kulturalnych mniejszości karaimskiej wymienić należy cykl imprez „Spis podróżny. Karaimskie drogi” – w ramach którego prezentowana jest wystawa „Karaj jołłary - Karaimi w starej fotografii” oraz organizowane są wydarzenia towarzyszące.

Litwini – W wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. mniejszość litewska nie wystawiła swoich komitetów wyborczych. Kandydaci należący do mniejszości startowali zazwyczaj z list lokalnych komitetów wyborczych. W wyniku wyborów w radzie Powiatu Sejny zasiada 3 przedstawiciele mniejszości litewskiej. W radach 3 gmin tego powiatu (Puńsk, Sejny, Miasto Sejny) zasiada 19 radnych należących do mniejszości. Przedstawiciel mniejszości litewskiej pełni także funkcję wójta Gminy Puńsk. Przedstawiciel mniejszości litewskiej pełni także funkcję wicestarosty Powiatu Sejneńskiego.

W roku szkolnym 2009/2010 języka litewskiego jako ojczystego uczyło się w 19 placówkach oświatowych 687 uczniów należących do tej mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 w 20 placówkach języka litewskiego uczyło się natomiast 660 uczniów.

Wśród tytułów prasowych istotnych dla podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości litewskiej należy dodatkowo wymienić kwartalnik „Suvalkietis”.

Łemkowie – W wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. mniejszość łemkowska nie wystawiła swoich komitetów wyborczych. Kandydaci należący do mniejszości startowali zarówno z list ogólnokrajowych partii politycznych, jak i lokalnych komitetów wyborczych. W wyniku wyborów 2 radnych należących do mniejszości łemkowskiej zasiada w radach powiatów na terenie województw dolnośląskiego (powiat legnicki) i małopolskiego (powiat gorlicki), 8 kandydatów należących do mniejszości wybrano do rad gmin na terenach województw dolnośląskiego, podkarpackiego i małopolskiego. W jednej z gmin na terenie województwa małopolskiego kandydat należący do mniejszości łemkowskiej został wybrany na stanowisko wójta gminy.

W roku szkolnym 2009/2010 języka łemkowskiego jako ojczystego uczyło się w 35 placówkach oświatowych 303 uczniów należących do tej mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 w 39 placówkach języka łemkowskiego uczyło się natomiast 288 uczniów.

Od czerwca 2011 r. w Gorlicach audycje w języku łemkowskim emituje niepubliczne Łemkowskie Radio Internetowe Stowarzyszenia RUSKA BURSA.

Niemcy – W wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. mniejszość niemiecka jako jedyna wystawiła własny komitet wyborczy na terenie województwa opolskiego. Kandydaci należący do mniejszości startowali także z list ogólnokrajowych partii politycznych, jak i lokalnych komitetów wyborczych. W wyniku wyborów 7 kandydatów należących do mniejszości niemieckiej zasiada w sejmikach województw opolskiego i warmińsko-mazurskiego. 50 przedstawicieli tej mniejszości zasiada w radach powiatów na terenie województw opolskiego i warmińsko-mazurskiego (powiaty: kędzierzyńsko-kozielski, kluczborski, krapkowicki, oleski, opolski-ziemski, prudnicki, strzelecki i szczycieński), 282 kandydatów należących do mniejszości wybrano do rad gmin na terenach województw: opolskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko-mazurskiego. Na urząd wójta lub burmistrza gmin województwa opolskiego wybrano 23 kandydatów reprezentujących mniejszość niemiecką. Ponadto kandydaci wywodzący się z mniejszości niemieckiej startujący z list komitetów lokalnych i ogólnokrajowych partii politycznych zostali wybrani do różnych szczebli samorządu województwa śląskiego. Przedstawiciele mniejszości niemieckiej pełnią także funkcje starostów i wicestarostów w niektórych powiatach zamieszkałych przez zwarte skupiska osób należących do tej mniejszości.

W roku szkolnym 2009/2010 języka niemieckiego jako ojczystego uczyło się w 557 placówkach oświatowych 37.679 uczniów należących do tej mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 w 558 placówkach języka niemieckiego uczyło się natomiast 36.555 uczniów.

Od stycznia 2011 tygodnik mniejszości niemieckiej ukazuje się pod nazwą Wochenblatt.pl. Rubryka pod nazwą Schlesisches Wochenblatt (dotychczasowa nazwa tygodnika) stanowi integralną część czasopisma.

Organizacje mniejszości niemieckiej stale poszerzają ofertę audycji dla mniejszości dostępnych na falach nadawców niepublicznych. Obecnie lista wspomnianych audycji prezentuje się następująco:

Niepubliczne media:

- Radio Plus Opole – nadające audycję w języku niemieckim „Die deutsche Stimme”,
- Radio Park FM w Kędzierzynie-Koźlu – nadające audycję w języku niemieckim „Kaffeeklatsch”,

- Polsko-Niemieckie Radio Internetowe „Mittendrin” – nadające audycje w języku niemieckim,
- Telewizja Satelitarna CSBTV – emitująca niemieckojęzyczny magazyn Schlesien Journal.

Od 2011 r. Festyn Letni „Sommerfest” organizowany będzie w Olsztynie, nie zaś jak dotychczas w Olsztynku.

Ormianie – W okresie objętym Raportem aktywnie zaczęło działać środowisko mniejszości ormiańskiej w Łodzi.

W wyniku wyborów parlamentarnych przeprowadzonych w październiku 2007 roku mandat senatora sprawuje wywodzący się z mniejszości ormiańskiej Senator Łukasz Abgarowicz.

W wyniku wyborów samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. w sejmiku województwa świętokrzyskiego zasiada radny związany ze społecznością ormiańską w Polsce.

W roku szkolnym 2009/2010 języka ormiańskiego jako ojczystego uczyło się w 1 placówce oświatowej 19 uczniów należących do tej mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 w 1 placówce języka ormiańskiego uczyło się natomiast 15 uczniów.

Wśród tytułów prasowych istotnych dla podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości ormiańskiej należy dodatkowo wymienić, ukazujący się od 2009 r. kwartalnik „Awedis”.

Dni ormiańskie organizowane są obecnie także w Krakowie i Gliwicach.

Słowacy – W wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. mniejszość słowacka nie wystawiła swoich komitetów wyborczych. Kandydaci należący do mniejszości startowali z list lokalnych komitetów wyborczych. W wyniku wyborów 3 kandydatów należących do mniejszości słowackiej uzyskało mandat radnego w Gminie Nowy Targ (województwo małopolskie).

W roku szkolnym 2009/2010 języka słowackiego jako ojczystego uczyło się w 15 placówkach oświatowych 219 uczniów należących do tej mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 w 14 placówkach języka słowackiego uczyło się natomiast 197 uczniów.

Tatarzy – Obecna lista najważniejszych tytułów prasowych mniejszości tatarskiej oraz imprez kulturalnych tej mniejszości przedstawia się następująco:

Najważniejsze tytuły prasowe:

- „Życie Tatarskie” – dwumiesięcznik
- „Przegląd Tatarski” – kwartalnik

Największa impreza kulturalna:

- Dni Kultury Tatarskiej organizowane na Podlasiu

Ukraińcy – W wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. mniejszość ukraińska nie wystawiła swoich komitetów wyborczych. Kandydaci należący do mniejszości startowali zarówno z list ogólnokrajowych partii politycznych, jak i lokalnych komitetów wyborczych, część z poparciem organizacji mniejszości ukraińskiej w Polsce. W wyniku wyborów jeden kandydat należący do mniejszości ukraińskiej zasiada w sejmiku województwa pomorskiego. 13 przedstawicieli tej mniejszości zasiada w radach powiatów na terenie województw: pomorskiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego (powiaty: bytowski, gdański, bartoszycki, kętrzyński, ostródzki, koszaliński, szczecinecki i wałecki), 30 kandydatów należących do mniejszości wybrano do rad gmin na terenach województw: lubuskiego, pomorskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego. Na urząd wójta lub burmistrza wybrano 6 kandydatów reprezentujących mniejszości ukraińską (województwo warmińsko-mazurskie, pomorskie i dolnośląskie). Przedstawiciele mniejszości ukraińskiej pełnią także funkcje starostów i wicestarostów w powiatach zamieszkałych przez zwarte skupiska osób należących do tej mniejszości.

W roku szkolnym 2009/2010 języka ukraińskiego jako ojczystego uczyło się w 172 placówkach oświatowych 2.402 uczniów należących do tej mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 w 179 placówkach języka ukraińskiego uczyło się natomiast 2.499 uczniów².

Od 2011 roku na falach niepublicznych rozgłośni: Radia Bon Ton z Chełma, Radia Orthodoxia z Białegostoku i stacji Twoje Radio Włodawa emitowana jest audycja radiowa w języku ukraińskim. Audycja ta nadawana jest także na falach internetowego radia prawosławnej diecezji lubelsko-chełmskiej.

W roku 2011 główne wydarzenia Festiwalu Kultury Ukraińskiej zorganizowane zostały w Koszalinie (imprezy towarzyszące zorganizowano w Gdańsku i Szczecinie).

² Nauczanie organizowane jest głównie w formie międzyszkolnych zespołów nauczania języka ukraińskiego działających przy szkołach ogólnodostępnych. Szkoły (lub kompleksy szkół) z ukraińskim językiem nauczania lub dwujęzyczne funkcjonują w pięciu miejscowościach: Biały Bór, Bartoszyce, Górowo Iławeckie, Legnica i Przemyśl. Od roku szkolnego 2011/2012 zorganizowano także oddziały z dodatkową nauką języka ukraińskiego jako języka mniejszości w Zespole Szkół im. Adama Mickiewicza w Bielsku Podlaskim”.

Żydzi – W wyniku wyborów samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. jedna osoba należąca do mniejszości żydowskiej uzyskała mandat radnego w jednej z gmin województwa wielkopolskiego.

W roku szkolnym 2009/2010 języka hebrajskiego jako ojczystego uczyło się w 6 placówkach oświatowych 307 uczniów należących do tej mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 w 5 placówkach języka hebrajskiego uczyło się natomiast 310 uczniów.

Wśród głównych organizacji mniejszości żydowskiej wymienić należy dodatkowo:

- Stowarzyszenie „Dzieci Holokaustu” w Polsce,
- Żydowską Ogólnopolską Organizację Młodzieżową.

Obecnie czasopismo „Dos Jidisze Wort – Słowo Żydowskie” ukazuje się jako miesięcznik, natomiast „Midrasz” wydawany jest jako dwumiesięcznik.

2.3 Charakterystyka społeczności posługującej się językiem regionalnym.

W wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. społeczność posługująca się językiem regionalnym nie wystawiła swoich komitetów wyborczych. Kandydaci związani z tą społecznością startowali zarówno z list ogólnokrajowych, jak i lokalnych komitetów wyborczych. W wyniku wyborów kandydaci używający języka regionalnego zasiedli w radach gmin i powiatów województwa pomorskiego zamieszkałych przez społeczność posługującą się tym językiem oraz w sejmiku województwa. W gminach zamieszkałych przez zwarte skupiska użytkowników języka kaszubskiego kandydaci należący do tej społeczności pełnią funkcję wójtów, burmistrzów oraz prezydentów miast. Przedstawiciele społeczności kaszubskiej pełnią także funkcje starostów i wicestarostów w niektórych powiatach Województwa Pomorskiego zamieszkałych przez zwarte skupiska osób posługujących się w kontaktach domowych językiem regionalnym.

W roku szkolnym 2009/2010 języka kaszubskiego jako ojczystego uczyło się w 276 placówkach oświatowych 9.856 uczniów należących do tej społeczności. W roku szkolnym 2010/2011 w 291 placówkach języka kaszubskiego uczyło się natomiast 10.781 uczniów.

Od roku 2011, poza Radiem „Kaszëbë”, Stowarzyszenie „Ziemia Pucka” prowadzi satelitarną telewizję CSBTV, w której nadawane są m.in. programy w języku kaszubskim. Ponadto programy w języku kaszubskim nadawane są na antenie lokalnych telewizji: TVT Teletronik z Kartuz i Twoja Telewizja Morska z Wejherowa.

CZĘŚĆ II: REALIZACJA PRAW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH

1. *Prawo każdej osoby należącej do mniejszości narodowej lub etnicznej do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości oraz do tego, aby wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociągało za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków.*

Obecny adres publikatora ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych to Dziennik Ustaw z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn zm.

3. *Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych do równości wobec prawa oraz jednakowej ochrony prawnej. Zakaz jakiejkolwiek dyskryminacji wynikającej z przynależności do mniejszości narodowej lub etnicznej.*

Dnia 3 grudnia 2010 r. Sejm RP przyjął ustawę o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. Nr 254, poz. 1700), określającą obszary i sposoby przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Ustawa ta porządkuje sytuację prawną i w pełni implementuje przepisy dyrektyw antydyskryminacyjnych Unii Europejskiej, a jednocześnie określa środki prawne ochrony zasady równego traktowania oraz organy odpowiedzialne za realizację zasady równego traktowania. Ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2011 roku.

4. *Podjęcie odpowiednich środków w celu popierania pełnej i rzeczywistej równości we wszystkich sferach życia ekonomicznego, społecznego, politycznego i kulturalnego, pomiędzy osobami należącymi do mniejszości narodowych i etnicznych a osobami należącymi do większości.*

W omawianym okresie kontynuowane były działania w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*. Wysokość udzielanego z budżetu państwa wsparcia nie uległa zmianie: 10.000.000 zł rocznie pochodzi z rezerwy celowej, Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera projekty edukacyjne kwotą 700.000 zł rocznie zaś ze środków Ministerstwa Spraw

Wewnętrznych i Administracji przekazywane jest ponad 350.000 zł (395.000 zł w 2010 r. i 360.000 zł w 2011 r.).

Dopełnieniem wsparcia finansowego na społeczną integrację społeczności romskiej są fundusze europejskie (Europejski Fundusz Społeczny). Władza Wdrażająca Programy Europejskie (Instytucja Pośrednicząca II stopnia) ogłosiła kolejne konkursy w ramach Poddziałania 1.3.1 *Projekty na rzecz społeczności romskiej – projekty konkursowe*. W ramach konkursu nr 2/1.3.1 PO KL podpisano 30 umów na łączną kwotę 17.705.489 zł, zaś w konkursie nr 3/1.3.1. PO KL podpisano 13 umów na łączną kwotę 17.638.160 zł, co razem daje kwotę 35 343 649 zł. W dniu 5 kwietnia 2011 r. Władza Wdrażająca ogłosiła kolejny, czwarty konkurs na realizację zadań z zakresu tzw. *komponentu romskiego*.

5. *Wspieranie przez organy władzy publicznej działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowania i rozwoju języka regionalnego.*

W latach 2010-2011 zasady przekazywania środków budżetowych przeznaczonych na realizację zadań związanych z ochroną, zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz z zachowaniem i rozwojem języka regionalnego nie uległy istotnym zmianom. W omawianym okresie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji nadal usprawniano system rozpatrywania wniosków o dotacje na realizację zadań służących podtrzymaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego dzięki czemu decyzja o podziale środków na rok 2011 została przyjęta zgodnie z wcześniejszymi założeniami zapisanymi w *Informacji o szczegółowych zasadach postępowania przy udzielaniu dotacji na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego*. Od roku 2010 w skład powoływanej w Departamencie Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA Komisji oceniającej wnioski o dotacje zasiadają również niezależni eksperci wskazani przez stronę mniejszościową Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Odnośnie wysokości przekazywanych funduszy zauważyć należy, iż wysokość środków budżetowych przekazywanych na realizację zadań służących ochronie, zachowaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego utrzymywała się w latach 2010-2011 na zbliżonym poziomie. Kwoty przeznaczane w poszczególnych latach wynikały z możliwości finansowych państwa. Zestawienie łącznych

kwot przekazywanych poszczególnym mniejszościom z budżetu państwa w latach 2010-2011 obrazują poniższe tabele. Należy zauważyć, że tabele te nie uwzględniają środków, z których osoby należące do mniejszości korzystają na ogólnych zasadach (są to wyłącznie dodatkowe kwoty związane z podtrzymywaniem tożsamości kulturowej mniejszości lub ochroną języka). Należy również wskazać, że powyższe dane obejmują jedynie środki przekazywane z budżetu państwa, nie obejmują natomiast środków wydatkowanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Dane umieszczone w tabelach nie uwzględniają również kwoty 14.930.190 złotych oraz 5.534.932 euro, którą Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przekazał w latach 2010-2011 na realizację zadań w różnym stopniu służących rozwojowi kultury oraz promocji wiedzy o historii i tradycji mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego³. Większość zadań realizowanych dzięki wspomnianym dotacjom miała na celu promocję wiedzy o historii, tradycji i kulturze mniejszości. Miały one jednak również znaczenie dla podtrzymania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości. Z dotacji Ministra KiDN skorzystały mniejszości: łemkowska, karaimska, romska, tatarska, ormiańska, ukraińska i żydowska oraz społeczność posługująca się językiem regionalnym. Największa część wspomnianych środków (14.002.179 zł i 5.534.932 euro) przeznaczono na realizację zadań dotyczących kultury i tradycji mniejszości żydowskiej.

W omawianym okresie mniejszości narodowe i etniczne oraz społeczność kaszubska nadal korzystały ze zwiększonej, w stosunku do ogółu szkół, subwencji oświatowej. Kwota ta wyniosła ogółem w roku 2010 – 197.470.927 zł⁴.

³ Stan na dzień 7 lipca 2011 r. na podstawie danych z realizacji programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz zebranych deklaracji podległych MKiDN instytucji i organów.

⁴ Dane dotyczące wydatków edukacyjnych w roku 2011, w tym dotyczące wysokości subwencji oświatowej będą dostępne dopiero po podsumowaniu roku budżetowego.

**FINANSOWANIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ SPOŁECZNOŚCI
POŚLUGUJĄCEJ SIĘ JEZYKIEM REGIONALNYM W 2010 r.**

Mniejszość narodowa lub etniczna lub społeczność posługująca się językiem regionalnym	Finansowanie wydatków edukacyjnych			Dotacje na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego				Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce	SUMA
	Podręczniki	Subwencja oświatowa	Edukacyjne inne ⁵	Dotacje celowe	Dotacje celowe przeznaczone na inwestycje	Dotacje podmiotowe	Dotacje na wymianę tablic związaną z wprowadzeniem dodatkowych nazw		
Białoruska	-	9.984.341	-	1.749.556	360.000	108.002,67	-	-	12.201.899,67
Czeska	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karaimska	-	-	-	37.970	-	-	-	-	37.970
Litewska	133.500	1.684.538	-	437.600	1.840.000	168.712	-	-	4.264.350
Łemkowska	-	1.842.370	-	746.500	150.998,85	106.510	-	-	2.846.378,85
Niemiecka	-	91.437.045	88.576	1.153.110	-	475.700	241.611,66	-	93.396.042,66
Ormiańska	-	127.007	-	163.600	140.000	17.760	-	-	448.367
Romska	-	15.655.321	-	428.750	-	70.544	-	11.095.000 ⁶	27.249.615
Rosyjska	-	-	-	81.800	-	10.300	-	-	92.100
Słowacka	-	1.279.830	14.912	350.000	500.000	30.000	-	-	2.174.742
Tatarska	-	-	-	66.000	-	-	-	-	66.000
Ukraińska	167.382	12.764.210	70.446	1.321.400	160.000	210.800	-	-	14.694.238
Żydowska	-	720.606	48.335	711.300	-	129.000	-	-	1.609.241
Język kaszubski	81.000	61.975.659	-	685.700	408.965,52	160.000	420.446,61	-	63.731.771,13
SUMA	381.882	197.470.927	222.269	7.933.286	3.559.964,37	1.487.328,67	662.058,27	11.095.000	222.812.715,31

⁵ W tym kwoty przyznane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej organizacjom pozarządowym w formie dotacji na realizację działań związanych z edukacją uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

⁶ W tym 10.000.000 pochodzące z rezerwy celowej budżetu Państwa Pomoc dla społeczności romskiej, 395.000 przyznane z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz 700.000 przyznane z budżetu Ministra Edukacji Narodowej.

**FINANSOWANIE MNIejszości NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ SPOŁECZNOŚCI
POŚLUGUJĄCEJ SIĘ JEZYKIEM REGIONALNYM W 2011 r.**

Mniejszość narodowa lub etniczna lub społeczność posługująca się językiem regionalnym	Finansowanie wydatków edukacyjnych			Dotacje na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego				Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce	SUMA
	Podręczniki	Subwencja oświatowa	Edukacyjne inne ⁷	Dotacje celowe	Dotacje celowe przeznaczone na inwestycje	Dotacje podmiotowe	Dotacje na wymianę tablic związaną z wprowadzeniem dodatkowych nazw ⁸		
Białoruska	-	10.050.731,29	15.799	2.140.299,80	246.000	134.926	-	-	12.587.756,09
Czeska	-	-	-	47.000	-	-	-	-	47.000
Karaïmska	-	-	-	43.900	-	8.356,32	-	-	52.256,32
Litewska	478.960	1.679.474,64	-	574.675	301.038	182.842	-	-	3.216.989,64
Łemkowska	-	1.842.081,63	-	1.026.480	94.295	75.300	-	-	3.038.156,63
Niemiecka	-	105.437.036,58	-	1.609.655	40.000	545.200	44.171,24	-	107.676.062,82
Ormiańska	-	108.114,52	-	361.086	-	54.320	-	-	523.520,52
Romska	-	-	26.022	826.970,56	-	48.039	-	11.060.000 ⁹	11.961.031,56
Rosyjska	-	-	-	95.700	-	12.210	-	-	107.910
Słowacka	-	1.404.649,01	-	415.200	-	30.000	-	-	1.849.849,01
Tatarska	-	-	-	114.340	-	6.000	-	-	120.340
Ukraińska	247.580,55	14.116.389,72	15.597	1.940.800	418.859	227.000	-	-	16.966.226,27
Żydowska	-	824.673,11	-	870.482,90	-	154.200	-	-	1.849.356,01
Język kaszubski	204.600	74.030.848,45	-	844.500	-	170.000	647.657,50	-	75.897.605,95
SUMA	931.140,55	209.493.998,95	57.418	10.911.089,26	1.100.192	1.648.393,32	691.828,74	11.060.000	235.894.060,82

⁷ Wyłącznie kwoty przyznane w omawianym okresie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej organizacjom pozarządowym w formie dotacji na realizację działań związanych z edukacją uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

⁸ Kwoty przyznane do dnia 30 czerwca 2011 r.

⁹ W tym 10.000.000 pochodzące z rezerwy celowej budżetu Państwa Pomoc dla społeczności romskiej, 360.000 przyznane z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz 700.000 przyznane z budżetu Ministra Edukacji Narodowej.

7. *Umacnianie ducha tolerancji oraz dialogu międzykulturowego i podejmowanie środków w celu wspierania wzajemnego poszanowania, zrozumienia i współpracy pomiędzy wszystkimi osobami niezależnie od ich tożsamości narodowej, etnicznej lub językowej.*

W omawianym okresie szereg działań, których celem jest promowanie tolerancji oraz zwalczanie uprzedzeń, w tym uprzedzeń prowadzących do antysemityzmu podjął Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania. Wśród najważniejszych z nich wymienić należy zainicjowaną w maju 2011 r. kampanię społeczną pod hasłem „Wymiećmy ksenofobię z ulic – letnie porządki dla tolerancji”, celem której jest usunięcie antysemickich, rasistowskich i ksenofobicznych napisów z przestrzeni publicznej polskich miast oraz emitowany z inicjatywy Pełnomocnik na antenie telewizji publicznej cykl audycji „Jesteśmy różni, jesteśmy równi”, w ramach którego przedstawiane są pozytywne aspekty wielokulturowości.

W kwietniu 2011 roku, z okazji Międzynarodowego Dnia Romów, Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania zorganizowała seminarium „Być Romką w XXI wieku”, poświęcone roli społecznej i sytuacji kobiet romskich w Polsce. Celem pierwszego ogólnopolskiego spotkania poświęconego tej tematyce, z udziałem przedstawicielek i przedstawicieli stowarzyszeń romskich, administracji publicznej i ekspertów, było zdiagnozowanie obecnej sytuacji kobiet romskich w Polsce i – na tej podstawie – sformułowanie listy problemów i rekomendacji niezbędnych działań. Seminarium towarzyszyła wystawa „Romowie” w cyklu „Piękno w różnorodności”.

8. *Podejmowanie odpowiednich środków chroniących osoby, które mogą być obiektem zastraszania bądź też aktów dyskryminacji, wrogości lub przemocy będących skutkiem ich tożsamości narodowej, etnicznej i językowej.*

W 2010 r. miały miejsce dwie nowelizacje *Kodeksu karnego* w zakresie regulacji odnoszących się do przestępstw motywowanych uprzedzeniami, w tym przestępstw popełnianych na tle pochodzenia rasowego, etnicznego, narodowego. W dniu 8 czerwca 2010 r. zaczęło obowiązywać nowe brzmienie art. 256 *Kk*. Zgodnie z nim, karalny jest obrót przedmiotami propagującymi ustrój faszystowski lub inny ustrój totalitarny lub mającymi charakter nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych oraz ze względu na bezwyznaniowość, chyba że nastąpiło to w ramach

działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej. Z kolei w dniu 8 września 2010 r. weszły w życie trzy nowe przepisy: art. 118a, 126a i 126b. Art. 118a *Kk* odnosi się do zamachów przeciwko grupie ludności oraz prześladowania grupy ludności z powodów politycznych, rasowych, narodowych, etnicznych, kulturowych, wyznaniowych lub z powodu bezwyznaniowości, światopoglądu lub płci. Zgodnie z art. 126a *Kk* zabronione jest publiczne nawoływanie do popełnienia czynu określonego w art. 118, 118a i 119 oraz publiczne pochwalanie czynu określonego w tych przepisach. Art. 126b *Kk* mówi z kolei o odpowiedzialności karnej tego, kto nie dopełniając obowiązku należytej kontroli dopuszcza do popełnienia czynu określonego m. in. w art. 118, 118a, 119, 126a przez osobę pozostającą pod jego faktyczną władzą lub kontrolą.

Istotne znaczenie dla zmiany sytuacji prawnej osób dyskryminowanych miało także wejście w życie z dniem 1 stycznia 2011 roku ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. Nr 254, poz. 1700), określającej obszary i sposoby przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Ustawa ta porządkuje sytuację prawną i w pełni implementuje przepisy dyrektyw antydyskryminacyjnych Unii Europejskiej, a jednocześnie określa środki prawne ochrony zasady równego traktowania oraz organy odpowiedzialne za realizację zasady równego traktowania. Zgodnie z przepisami ustawy każdy, wobec kogo zasada równego traktowania została naruszona, ma prawo do odszkodowania. W sprawach naruszenia zasady równego traktowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. W ustawie wprowadzono zasady dotyczące ciężaru dowodu, korzystne dla potencjalnych ofiar dyskryminacji. Zgodnie z art. 14 ustawy podmiot, który zarzuca naruszenie zasady równego traktowania, powinien uprawdopodobnić fakt jej naruszenia. W przypadku uprawdopodobnienia naruszenia zasady równego traktowania podmiot, któremu zarzucono naruszenie zasady równego traktowania, jest obowiązany wykazać, że nie dopuścił się jej naruszenia.

W dniu 29 października 2009 r. Prezes Rady Ministrów wydał decyzję o kontynuacji *Krajowego Programu Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Związanej z Nimi Nietolerancji*¹⁰. W lutym 2011 roku powołana została Rada do spraw Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji, której przewodniczy

¹⁰ Informację o działaniach podjętych w ramach realizacji *Programu*, jego analizę, a także ocenę realizacji i wnioski dotyczące założeń kontynuacji zawiera *Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Związanej z Nimi Nietolerancji za lata 2004-2009*, przyjęte przez Radę Ministrów dnia 7 maja 2010 r.

Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania. Rada jest organem pomocniczym Rady Ministrów, powstałym na mocy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nr 9 z 28 lutego 2011 r. Prace Rady polegają przede wszystkim na planowaniu, koordynacji i ocenie działań organów administracji rządowej oraz zapewnieniu ich współdziałania z organami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami, w zakresie walki z rasizmem, ksenofobią i nietolerancją. W skład Rady wchodzi przedstawiciele administracji rządowej i instytucji publicznych. Rada stanowić będzie instytucjonalną kontynuację Zespołu Monitorującego Krajowy Program Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji, którego wdrażanie zakończone zostało 30 czerwca 2009 roku. Sprawozdanie z realizacji programu Rada Ministrów przyjęła 7 maja 2010 roku. W czerwcu 2011 roku Rada rozpoczęła prace nad przygotowaniem rządowego planu działań w zakresie przeciwdziałania i zwalczania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji, który ma być przedstawiany raz na dwa lata Radzie Ministrów. Plan stanowić ma kontynuację *Krajowego Programu Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Związanej z Nimi Nietolerancji*, realizowanego w latach 2004-2009. Zapewnieniu stałego mechanizmu konsultacji społecznych działań podejmowanych przez Radę, służyć ma stała Rada Konsultacyjna – grupa konsultacyjna złożona z osób aktywnie działających na rzecz zwalczania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i nietolerancji lub reprezentujących grupy i środowiska zagrożone dyskryminacją z powodu rasy, narodowości lub pochodzenia etnicznego, powoływana przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania.

W omawianym okresie nadal prowadzono monitoring przypadków rasizmu i ksenofobii. W okresie od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2011 r., na 152 sprawy, które monitorował Zespół Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii, funkcjonujący w MSWiA, 68 spraw dotyczyło mniejszości narodowych lub etnicznych – w tym 43 sprawy dotyczyły społeczności żydowskiej, 14 – społeczności romskiej, 5 – ukraińskiej, 4 – rosyjskiej, 1 – niemieckiej i 1 – ormiańskiej.

W 2011 roku rozpoczęto się wdrażanie projektu „Równe Traktowanie Standardem Dobrego Rządzenia”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przez Biuro Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania we współpracy ze Szkołą Główną Handlową i Uniwersytetem Jagiellońskim. Celem projektu jest przygotowanie administracji rządowej na wszystkich poziomach do tworzenia i monitorowania prawa oraz opracowywania i wdrażania strategii uwzględniających zasadę równości. Jednym z efektów projektu będzie stworzenie Strategicznych Rekomendacji na rzecz Równego Traktowania. Dzięki działaniom zaplanowanym w projekcie powstanie pierwsza w Polsce, przeprowadzona

na tak szeroką skalę, diagnoza zjawiska dyskryminacji w różnych obszarach. Konferencja inaugurująca projekt odbyła się w czerwcu 2011. Działa też portal internetowy projektu.

W omawianym okresie kontynuowany był program szkoleniowy pn. *Program zwalczania przestępstw na tle nienawiści dla funkcjonariuszy organów ochrony porządku publicznego* (ang. *Law Enforcement Officers Programme on Combating Hate Crimes – LEOP*), realizowany w Policji pod nadzorem MSWiA we współpracy z Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ang. ODIHR OSCE). W 2010 r. oraz w pierwszej połowie 2011 r. odbyło się w sumie pięć edycji szkolenia na poziomie centralnym, których celem było przygotowanie przyszłych trenerów szkoleń na poziomie lokalnym. Szkolenia te ukończyło 61 osób, co łącznie z 18 osobami przeszkolonymi w 2009 r. daje 79 trenerów w całym kraju. Ponadto, od początku 2010 r. intensywnie realizowane są szkolenia na poziomie wojewódzkim przeznaczone dla funkcjonariuszy, którzy stykają się z przestępstwami z nienawiści podczas wykonywania swoich obowiązków służbowych. Według stanu na dzień 28 lutego 2011 r., w ramach ww. szkoleń przeszkolonych zostało ok. 20 tys. funkcjonariuszy. Obok ekspertów policyjnych, w realizacji szkoleń biorą udział również przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w obszarze ochrony praw człowieka, reprezentujących mniejszości narodowe i etniczne albo grupy cudzoziemców, a także organizacji, których misją jest walka z rasizmem i neofaszyzmem. W celu wsparcia pracy trenerów wydany został podręcznik: *Przestępstwa z nienawiści. Materiał pomocniczy dla trenera*. Materiał powstał pod redakcją przedstawicieli Policji i MSWiA, we współpracy z Prokuraturą Generalną, Stowarzyszeniem „Nigdy Więcej” i ODIHR OSCE. W podręczniku tym omówione zostały wszystkie zagadnienia poruszane podczas szkoleń realizowanych w ramach programu LEOP. Podręczniki zostały przekazane na początku 2011 r. do wszystkich garnizonów Policji.

9. *Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do posiadania własnych drukowanych środków przekazu.*

Nadal prawie wszystkie czasopisma mniejszości narodowych i etnicznych oraz w języku regionalnym dotowane są z budżetu państwa przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. W roku 2010 wydawnictw tych było 36, a ogólna kwota przeznaczona z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na

wsparcie ich wydawania wyniosła ponad 3.194.320 zł. W roku 2011 z budżetu Ministra przekazano kwotę ponad 3.704.885,56 złotych na wsparcie wydawania 42 tytułów.

10. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do otrzymywania i przekazywania informacji i idei w swoim języku ojczystym bez ingerencji władz publicznych. Zapewnienie im dostępu do publicznych środków przekazu.

W 2010 r. i w pierwszym półroczu 2011 r. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji powołała rady programowe oddziałów terenowych Telewizji Polskiej SA w Gorzowie Wielkopolskim, Kielcach, Olsztynie i Opolu. Żaden przedstawiciel mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym nie wszedł w skład którejkolwiek z wymienionych rad, gdyż organizacje społeczne mniejszości nie zgłosiły swoich kandydatów. W radach programowych powołanych w 2008 r. nadal zasiadają przedstawiciele rekomendowani przez Związek Ukraińców w Polsce. Członkiem rady programowej Radia Rzeszów jest Michał Pulkowski, a rady Radia Koszalin – Roman Radziwinowicz.

11. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do posiadania własnych, niepublicznych rozgłośni radiowych i stacji telewizyjnych.

Obecnie z możliwości emisji audycji radiowych adresowanych do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym korzysta siedmiu niepublicznych nadawców radiowych. Są to wymienione w poprzednich raportach: Białoruskie Radio „Racja”, Radio „Kaszëbë” i Radio „Park FM” oraz Radio Bon Ton z Chełma, Radio Orthodoxy z Białegostoku, Twoje Radio Włodawa i Radio Plus Opole.

Na falach Radia Bon Ton, Radia Orthodoxy oraz stacji Twoje Radio Włodawa emitowana jest audycja radiowa w języku ukraińskim *Dzwony Chołmszczyzny i Podlaszszia* przygotowana przez Towarzystwo Ukraińskie w Lublinie. Audycja ta emitowana jest również na falach internetowego radia prawosławnej diecezji lubelsko-chełmskiej.

Na antenie Radia Plus Opole ukazuje się audycja pod nazwą *Die deutsche Stimme* realizowana przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego. Audycja ta emitowana była uprzednio (pod nazwą *Die deutsche Stimme aus Ratibor*) na

falach regionalnego Radia Vanessa. Audycja ta dostępna jest również na antenie prowadzonego przez Towarzystwo internetowego Radia Mittendrin.

Od czerwca 2011 r. w Gorlicach audycje w języku łemkowskim emituje Łemkowskie Radio Internetowe Stowarzyszenia „RUSKA BURSA”.

Nowym aspektem działalności medialnej środowisk mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym jest emisja audycji telewizyjnych na antenach nadawców niepublicznych. Obecnie na antenie satelitarnej telewizji CSBTV nadawany jest kaszubskojęzyczny magazyn *Domôczna* przygotowany przez Stowarzyszenie „Ziemia Pucka” oraz niemieckojęzyczny magazyn *Schlesien Journal* opracowany przez Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce. Programy w języku kaszubskim nadawane są także na antenie lokalnych telewizji TVT Teletronik z Kartuz i Twoja Telewizja Morska z Wejherowa.

Przygotowanie i produkcja wszystkich wymienionych audycji radiowych oraz audycji telewizyjnych emitowanych na antenie na antenie satelitarnej telewizji CSBTV wspierana jest z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Kwota dotacji przyznanych na ten cel wyniosła w 2010 r. – 569.816 zł., zaś w 2011 – 952.998,80 zł.

Listę audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym nadawanych w niepublicznych stacjach radiowych i telewizyjnych w 2011 r. oraz informację o kosztach produkcji tych audycji i wsparciu przekazywanemu na ten cel z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji przedstawiają dwie poniższe tabele.

Audycje dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym nadawane w niepublicznych stacjach radiowych i telewizyjnych w 2011 r.					
Rozgłośnie niepubliczne (w tym radia internetowe)	język				
	białoruski	ukraiński	niemiecki	łemkowski	kaszubski
	liczba godzin w roku				
Białoruskie Radio Racja	381 + powtórki	-	-	-	-
Radio Bon Ton w Chełmie	-	17	-	-	-
Radio Orthodoxya w Białymstoku	-	17	-	-	-
Twoje Radio Włodawa	-	17	-	-	-
Prawosławne Radio Internetowe Diecezji Lubelsko-Chełmskiej	-	17	-	-	-
Radio Park FM	-	-	52	-	-
CSB TV (Cassubia TV)	-	-	19	-	26+powtórki
Radio Mittendrin	-	-	303-307	-	-
Radio Plus Opole	-	-	47,5	-	-
Internetowe Radio Ruskiej Bursy	-	-	-	5136	-
Radio Kaszëbë	-	-	-	-	4524 + 260 w sezonie letnim + audycja Studio Letnie bez stałej ramówki
SUMA	381	68	454	5136	4810

Koszty produkcji audycji dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym nadawanych w niepublicznych stacjach radiowych i telewizyjnych w 2011 r.			
Nazwa stacji radiowej lub telewizyjnej	Nazwa audycji	Łączny roczny koszt produkcji audycji	Wysokość dotacji MSWiA
Radio Racja	Z Podlasia Rodem	32.240	244.998,80
	Podlaski Tydzień	32.240	
	Podlaski Koncert Życzeń	96.720	
	Kultura bez Granic	32.240	
	Audycja Kulturalna dla Młodzieży	16.120	
	Literatura dla młodzieży	12.896	
	Audycja krajoznawcza	16.120	
Radio Park FM	Kaffeeklatsch	94.122,24	35.000
CSB TV (Cassubia TV)	Schlesien Journal	363.038, 72	70.000
	Domôcëzna	104.000	83.000
Radio Plus Opole	Die Deutsche Stimme	51.700	60.000
Radio Mittendrin	Mittendrin	5.200	
	Die Deutsche Stimme		
	Präsent		
	Serwis informacyjny		
	Kalendarium		
	Top10		
	Polsko-niemieckie osobistości		
	Wieczór z gwiazdą		
Deutsche Nachrichten			
Radio Bon Ton	Dzwony Chełmszczyzny i Podlasia	64.000	60.000
Radio Orthodoxia w Białymstoku			
Twoje Radio Włodawa			
Prawosławne Radio Internetowe Diecezji Lubelsko-Chełmskiej			
Internetowe Radio Ruskiej Bursy		100.000	100.000
Radio Kaszëbë	Klaprë ë pludrë	239.200	300.000
	Na widnikù Kaszëbë	239.200	
	Gòspòda Radia Kaszëbë	129.400	
	Klëka	60.000	
	Czas młodëch talentów	23.920	
	Studio letnie	22.200	
	Mobilne studio w ramach Klaprë ë pludrë	32.200	
SUMA		1.766.756,96	952.998,80

12. Podejmowanie stosownych środków w celu ułatwienia osobom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym dostępu do środków przekazu.

- a) **Audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym w radiofonii i telewizji publicznej**

W okresie od 1 stycznia 2010 do 30 czerwca 2011 r. spółki radiofonii i telewizji publicznej nadal rozpowszechniały audycje uwzględniające potrzeby mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

- **Mniejszość białoruska**

W omawianym okresie w programie oddziału terenowego TVP w Białymstoku ukazywała się raz w tygodniu adresowana do mniejszości białoruskiej audycja *Tydzień Białoruski*. Tworzono ją w języku białoruskim z napisami w języku polskim. Zajęła ona w programie 51,9 godz. Audycje dla mniejszości białoruskiej były także obecne w programie Radia Białystok. Cykliczną audycję, *Pad znakam Pahoni* rozpowszechniano codziennie, a audycje *Przed wejściem do cerkwi* i *Pažadalnaja piesnia* – raz w tygodniu. Wymienione audycje tworzone były w języku białoruskim. W omawianym okresie Radio Białystok na audycje dla mniejszości białoruskiej przeznaczyło w programie 245,1 godz.

- **Mniejszość litewska**

Audycje dla mniejszości litewskiej były nadal obecne w programie oddziału terenowego TVP w Białymstoku i Radia Białystok. W programie telewizyjnym ukazywała się co tydzień audycja, *Panorama Litewska*, która w omawianym okresie zajęła 9,6 godz. Radio Białystok nadawało 3 razy w tygodniu *Litewski magazyn*. W programie na magazyn przeznaczono 79 godz.

- **Mniejszość niemiecka**

Audycje dla mniejszości niemieckiej oferowały oddziały terenowe TVP w Katowicach i Opolu oraz rozgłośnie regionalne Polskiego Radia w Katowicach, Olsztynie, Opolu i Szczecinie. Oddziały terenowe w Katowicach i Opolu nadawały magazyn w języku niemieckim, *Schlesien Journal*, który ukazywał się w programie raz w tygodniu. Na magazyn w programie oddziału w Katowicach przeznaczono 10,7 godz., a w Opolu – 32,4 godz. Radio Katowice w ofercie programowej miało dwujęzyczny dwutygodnik, *Górnośląski magazyn mniejszości niemieckiej Pojednanie i Przyszłość* tworzony przez Niemiecką Wspólnotę „Pojednanie i Przyszłość” oraz dwutygodnik w języku niemieckim *Präsent* tworzony przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego. W omawianym okresie obie audycje zajęły w programie 59,2 godz. W programie Radia Olsztyn ukazywał się co tydzień magazyn kulturalno-informacyjny *Allensteiner Welle* tworzony w języku niemieckim. Na audycję przeznaczono w programie 33 godz. Rozgłośnia regionalna w Opolu nadawała w każdą niedzielę magazyn publicystyczno-kulturalny *Nasz Heimat*, 5 razy w tygodniu magazyn informacyjny *Śląskie Wiadomości* oraz od grudnia 2010 r. raz w tygodniu magazyn kulturalny, *Kulturviertel*. Pierwsza z audycji była tworzona w języku

niemieckim i polskim, a dwie pozostałe – tylko w języku niemieckim. Na audycje przeznaczono w programie 167,8 godz.

- **Mniejszość romska**

Audycje dla mniejszości romskiej były obecne w programie rozgłośni regionalnej Polskiego Radia w Koszalinie. Rozpowszechniała ona raz w tygodniu *Magazyn romski* i *serwis romski*. Audycje wypełniły 26,2 godz. programu. W grudniu w Radiu Opole pojawiła się dla tej mniejszości nowa, cykliczna, cotygodniowa audycja *Romano Drom*. Tworzono ją w języku romskim i polskim. Audycje zajęły w programie 4,9 godz. Oddział terenowy TVP w Białymstoku rozpowszechniał raz w miesiącu audycję – *My Romowie* – redagowaną w języku polskim i romskim. W omawianym okresie zajęła ona w programie 4,2 godz.

- **Mniejszość rosyjska**

Dla mniejszości rosyjskiej w programie oddziału terenowego TVP w Białymstoku nadawano w niedzielę, raz w miesiącu magazyn, *Rosyjski Głos*. Audycję tworzono w języku rosyjskim z napisami w języku polskim. W omawianym okresie na magazyn przeznaczono w programie 5,6 godz. Żadna z publicznych rozgłośni regionalnych nie rozpowszechniała audycji dla mniejszości rosyjskiej.

- **Mniejszość tatarska**

Cykliczną audycję pt. *Podlaski Orient* adresowaną do mniejszości tatarskiej miał w swoim programie oddział terenowy TVP w Białymstoku. Audycję tworzono w języku polskim i nadawano raz w miesiącu oraz raz w miesiącu powtarzano. W omawianym okresie przeznaczono na nią 4,7 godz.

- **Mniejszość ukraińska**

Cykliczne audycje dla mniejszości ukraińskiej rozpowszechniały w swoich programach oddziały terenowe Telewizji Polskiej SA w Białymstoku i Olsztynie oraz rozgłosnie regionalne w Białymstoku, Koszalinie, Krakowie, Olsztynie, Rzeszowie i Szczecinie. W programie oddziału terenowego TVP w Białymstoku ukazywała się raz w tygodniu audycja, *Przegląd Ukraiński*. W omawianym okresie zajęła ona 25,5 godz. W programie oddziału w Olsztynie ukazywała się co dwa tygodnie audycja premierowa, *Ukraińskie Wieści*, którą następnie kilkakrotnie powtarzano. W omawianym okresie wszystkie wydania audycji wypełniły 16,9 godz. programu. Rozgłosna regionalna Polskiego Radia w Białymstoku oferowała tej mniejszości 3 razy w tygodniu magazyn, *Ukraińska Dumka*, na który przeznaczono w programie 66 godz. W Radiu Rzeszów nadawano w każdy czwartek magazyn, *Skrynia* oraz od poniedziałku do czwartku magazyn informacyjny *Wiadomości dla Ukraińców*. Na wydania obu audycji przeznaczono 220,3 godz. programu.

Rozgłośnia regionalna Polskiego Radia w Olsztynie rozpowszechniała w każdą niedzielę magazyn *Od niedzieli do niedzieli* oraz z nadajnika w Miłkach codzienną audycję informacyjną i audycję *Ukraińcy w świecie. Świat o Ukrainie*. Audycje tworzone w języku ukraińskim i przeznaczono na nie 246,5 godz. programu. Rozgłośnia regionalna w Koszalinie miała w programie niedzielnym serwis i magazyn dla mniejszości ukraińskiej, który w omawianym okresie wypełnił 48,4 godz. Radio Kraków rozpowszechniło dwie cykliczne audycje – *Kermesz* w języku ukraińskim oraz *Na wschód od zachodu* w języku polskim. Audycje te w omawianym okresie zajęły w programie 71,2 godz. W programie Radia Szczecin od 27 czerwca 2010 r. zaczęła się ukazywać raz w tygodniu audycja w języku polskim i ukraińskim, *Posydenki*, która w omawianym okresie zajęła w programie 35 godzin.

Ze względu na to, że mniejszość ukraińska żyje w Polsce w dość dużym rozproszeniu Telewizja Polska SA rozpowszechniała audycje adresowane do tej mniejszości także w części wspólnej programów regionalnych (TVP INFO). W programie ukazywał się raz w miesiącu magazyn informacyjny *Telenowyny*. W omawianym okresie na magazyn przeznaczono 12,7 godz. programu.

Cykliczną audycję dla mniejszości ukraińskiej i łemkowskiej miało w swoim programie Radio Wrocław. Audycja dla tych dwu mniejszości – *Sami swoi* – tworzona była w języku ukraińskim, łemkowskim i polskim. Audycje ukazywały się raz w tygodniu. W omawianym okresie zajęły one w programie 21 godz.

- **Język regionalny**

Audycje w języku kaszubskim ukazywały się w programie oddziału terenowego TVP w Gdańsku oraz w programach Radia Gdańsk i Radia Koszalin. W programie oddziału w Gdańsku do października 2010 r. obecna była audycja *Rodno zemia*, która w styczniu ukazywała się raz w tygodniu, a od lutego do października 2010 r. – co dwa tygodnie. Magazyn *Tede jo* tworzony w języku kaszubskim i polskim w 2010 r. ukazywał się nieregularnie, w styczniu – raz w tygodniu, w okresie wiosennym i jesiennym – co dwa tygodnie, w okresie letnim – raz w miesiącu. W pierwszym półroczu 2011 r. magazyn ponownie ukazywał się co dwa tygodnie (w niedziele o godz. 8.05 wydanie premierowe) i był dwa razy powtarzany (niedziela godzina 17.00; wtorek godz. 17.00). Magazyn adresowany jest do Kaszubów, poświęcony ich tradycji i kulturze oraz problematyce gospodarczej. Czas jednostkowej audycji wynosi ok. 10 min. Łączny czas nadawania w 2011 roku wyniósł 14,4 godz. Audycja ukazuje się na antenie od listopada 2008 roku. W programie Radia Gdańsk raz w tygodniu nadawano *Magazyn Kaszubski*, a od poniedziałku do piątku audycję publicystyczną *Kleka* i audycję informacyjną *Kleka skrót*. Audycje tworzone w języku

kaszubskim. Zająły one 175,7 godz. W programie Radia Koszalin obecny był raz w tygodniu *Magazyn kaszubski*, serwis kaszubski, lekcja języka kaszubskiego oraz prognoza pogody. *Magazyn kaszubski* był raz w tygodniu powtarzany. Audycje te zająły w programie 45,7 godz.

Od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. rozgłośnie regionalne na audycje dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym przeznaczyły łącznie 1583,5 godzin, a Telewizja Polska SA w paśmie rozłączonym programów regionalnych – 189,9 godz. oraz w paśmie wspólnym – 12,7 godz.

Audycje dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym w programach regionalnych Telewizji Polskiej SA w 2010 r.

Oddział terenowy TVP SA	Mniejszość ukraińska	Mniejszość białoruska	Mniejszość rosyjska	Mniejszość litewska	Mniejszość niemiecka	Społeczność Kaszubów	Mniejszość romska	Mniejszość tatarska	Ogółem
	j. ukraiński	j. białoruski	j. rosyjski	j. litewski	j. niemiecki	j. kaszubski	j. polski	j. polski	
	godz.								
Białystok	17,3	34,9	4,1	6,4	-	-	3	3,3	69
Gdańsk	-	-	-	-	-	20,6	-	-	20,6
Katowice	-	-	-	-	6,4	-	-	-	6,4
Olsztyn	8,6	-	-	-	-	-	-	-	8,6
Opole	-	-	-	-	23,2	-	-	-	23,2
Razem	25,9	34,9	4,1	6,4	29,6	20,6	3	3,3	127,8

Audycje dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym w programach regionalnych Telewizji Polskiej SA w I półroczu 2011 r.

Oddział terenowy TVP SA	Mniejszość ukraińska	Mniejszość białoruska	Mniejszość rosyjska	Mniejszość litewska	Mniejszość niemiecka	Społeczność Kaszubów	Mniejszość romska	Mniejszość tatarska	Ogółem
	j. ukraiński	j. białoruski	j. rosyjski	j. litewski	j. niemiecki	j. kaszubski	j. polski	j. polski	
	godz.								
Białystok	8,2	17	1,48	3,2	-	-	1,2	1,4	32,48
Gdańsk	-	-	-	-	-	7,8	-	-	7,8
Katowice	-	-	-	-	4,3	-	-	-	4,3
Olsztyn	8,3	-	-	-	-	-	-	-	8,3
Opole	-	-	-	-	9,2	-	-	-	9,2
Razem	16,5	17	1,48	3,2	13,5	7,8	1,2	1,4	62,08

Audycje dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym w regionalnych programach radiowych w 2010 r.

Rozgłośnie regionalne	Mniejszość białoruska	Społeczność Kaszubów	Mniejszość litewska	Mniejszość łemkowska	Mniejszość niemiecka		Mniejszość romska		Mniejszość ukraińska	Ogółem
	białoruski	kaszubski	litewski	łemkowski	niemiecki	j. polskim i j. niemiecki	romski	j. polskim i j. romski	ukraiński	
liczba godzin										
Białystok	167,0	–	53,0	–	–	–	–	–	40,0	260,0
Gdańsk	–	92,0	–	–	–	–	–	–	–	92,0
Katowice	–	–	–	–	35,8	–	–	–	–	35,8
Koszalin	–	28,3	–	–	–	–	17,2	–	32,6	78,1
Kraków	–	–	–	–	–	–	–	–	26,0	26,0
Olsztyn	–	–	–	–	22,0	–	–	–	164,5	186,5
Opole	–	–	–	–	74,0	37,0	–	2,0	–	113,0
Rzeszów	–	–	–	–	–	–	–	–	147,0	147,0
Szczecin	1,0	–	1,0	–	–	–	–	–	9,0	11,0
Wrocław	–	–	–	5,0	–	–	–	–	5,0	10,0
Razem	168,0	120,3	54,0	5,0	131,8	37,0	17,2	2,0	424,1	959,4

Audycje dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym w regionalnych programach radiowych w I półroczu 2011 r.

Rozgłośnie regionalne	Mniejszość białoruska	Społeczność Kaszubów	Mniejszość litewska	Mniejszość niemiecka	Mniejszość romska		Mniejszość ukraińska		Mniejszość ukraińska i łemkowska			Ogółem
	j. białoruski	j. kaszubski	j. litewski	j. niemiecki	j. romski i polski	j. romski	j. ukraiński	j. polski	j. ukraiński	j. łemkowski	j. polski	
liczba godzin												
Białystok	78,1	–	26,0	–	–	–	26,0	–	–	–	–	130,1
Gdańsk	–	83,7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	83,7
Katowice	–	–	–	23,4	–	–	–	–	–	–	–	23,4
Koszalin	–	17,4	–	–	–	9,0	15,8	–	–	–	–	42,2
Kraków	–	–	–	–	–	–	12,8	32,4	–	–	–	45,2
Olsztyn	–	–	–	11,0	–	–	82,0	–	–	–	–	93,0
Opole	–	–	–	56,8	2,9	–	–	–	–	–	–	59,7
Rzeszów	–	–	–	–	–	–	73,3	–	–	–	–	73,3
Szczecin	–	–	–	36,5	–	–	–	26,0	–	–	–	62,5
Wrocław	–	–	–	–	–	–	–	–	3,0	3,0	5,0	11,0
Razem	78,1	101,1	26,0	127,7	2,9	9,0	209,9	58,4	3,0	3,0	5,0	624,1

b) Finansowanie audycji dla mniejszości na narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym ze środków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Przy podziale środków na lata 2009-2011 Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji nie wydzielala wpływów abonamentowych na finansowanie kosztów tworzenia tych audycji w programach regionalnych spółek radiofonii regionalnej i oddziałów terenowych Telewizji Polskiej SA w Warszawie. Nadawcy publiczni mają jednak obowiązek realizowania tych audycji ze środków abonamentowych otrzymywanych na finansowanie kosztów realizowanej misji publicznej. Wydatki i koszty poniesione w 2009 roku na tworzenie audycji dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym i wykazane w sprawozdaniach rocznych zarządów spółek radiofonii i telewizji publicznej ze sposobu wykorzystania środków, o których mowa w art. 31 ust. 1 i 2 ustawy o radiofonii i telewizji przedstawiały się następująco:

Spółki radiofonii i telewizji publicznej	Wydatki (w tys. zł)	w tym:		
		finansowane ze środków uzyskanych z KRRiT	Koszty (w tys. zł)	finansowane ze środków uzyskanych z KRRiT
1.	2.	2.a	3.	3.a
1. Radio Białystok S.A.	226,6	226,6	422,7	422,7
2. Radio Gdańsk S.A.	292,0	-	292,0	-
3. Radio Katowice S.A.	20,1	20,1	22,3	22,3
4. Radio Koszalin S.A.	23,9	23,9	23,9	23,9
5. Radio Kraków S.A.	19,2	19,2	19,2	19,2
6. Radio Olsztyn S.A.	250,7	250,7	244,8	244,8
z tego:				
6.1) program regionalny	59,0	59,0	58,6	58,6
6.2) program lokalny dla mniejszości ukraińskiej	191,7	191,7	186,2	186,2
7. Radio Opole S.A.	137,9	137,9	137,9	137,9
8. Radio Rzeszów S.A.	81,6	81,6	81,6	81,6
9. Radio Szczecin S.A.	13,5	13,5	13,5	13,5
10. Radio Wrocław S.A.	4,4	4,4	4,8	4,8
11. Razem spółki regionalne	1.069,9	777,9	1.262,7	970,7
12. Telewizja Polska S.A.	2.499,2	1.726,7	1.301,2	783

Wydatki i koszty poniesione w 2010 roku na audycje dla mniejszości narodowych, etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym przedstawiały się następująco:

Spółki radiofonii i telewizji publicznej	Wydatki (w tys. zł)	Koszty (w tys. zł)		
		w tym: finansowane ze środków uzyskanych z KRRiT		w tym: finansowane ze środków uzyskanych z KRRiT
1.	2.	2.a	3.	3.a
1. Radio Białystok S.A.	540,3	540,3	508,3	508,3
2. Radio Gdańsk S.A.	183,0	133,2	179,0	133,2
3. Radio Katowice S.A.	14,0	14,0	16,4	16,4
4. Radio Koszalin S.A.	30,6	30,6	30,6	30,6
5. Radio Kraków S.A.	18,7	18,7	18,7	18,7
6. Radio Olsztyn S.A.	253,3	253,3	252,9	252,9
z tego:				
6.1) program regionalny	58,1	58,1	58,1	58,1
6.2) program lokalny dla mniejszości ukraińskiej	195,2	195,2	194,8	194,8
7. Radio Opole S.A.	121,6	121,6	141,7	141,7
8. Radio Rzeszów S.A.	160,0	160,0	160,0	160,0
9. Radio Szczecin S.A.	16,0	16,0	16,0	16,0
10. Radio Wrocław S.A.	4,5	4,5	4,9	4,9
11. Razem spółki regionalne	1 342,0	1 292,2	1 328,5	1 282,7
12. Telewizja Polska S.A. w Warszawie	394,1	394,1	829,6	453,4

Założenia nadawców publicznych dotyczące kosztów powyższych audycji w 2011 roku, przekazane do Krajowej Rady w maju 2010 roku, przedstawiały się następująco:

Radio Białystok – 450.000 zł, Radio Katowice – 24.000 zł, Radio Koszalin – 80.000 zł, Radio Kraków – 32.000 zł, Radio Olsztyn, program regionalny – 62.000 zł, program dla mniejszości ukraińskiej – 206.000 zł, Radio Opole – 160.000 zł, Radio Rzeszów – 90.000 zł, Radio Szczecin – 25.000 zł, Radio Wrocław – 5.000 zł oraz Telewizja Polska SA w Warszawie – 1.539.000 zł.

13. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do swobodnego używania, bez jakiegokolwiek ingerencji, języka ojczystego, zarówno prywatnie, jak i publicznie, ustnie oraz pisemnie.

Tekst jednolity ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim jest dostępny w Dzienniku Ustaw z 2011 r. Nr 43, poz. 224.

14. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do używania języka mniejszości w stosunkach pomiędzy tymi osobami a organami administracji.

W 2010 r. do Urzędowego Rejestru Gmin, w których jest używany język pomocniczy wpisano 2 gminy, położone w województwie podlaskim, w których rolę języka pomocniczego pełni język białoruski (Czyże, Hajnówka – gm. w.). W okresie od stycznia 2011 r. do czerwca 2011 r. żadna gmina nie wystąpiła do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z wnioskiem o wpisanie do Urzędowego Rejestru Gmin.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2011 r. do Urzędowego Rejestru Gmin jest wpisanych 30 gmin, w tym sześć gmin województwa podlaskiego (w jednej językiem pomocniczym jest język litewski, w pięciu pozostałych – białoruski), dwie gminy województwa pomorskiego (w których językiem pomocniczym jest język kaszubski) oraz dwadzieścia dwie gminy województwa opolskiego z językiem pomocniczym niemieckim.

18. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do umieszczania w języku ojczystym tradycyjnych nazw lokalnych, nazw ulic i innych oznakowań topograficznych o charakterze publicznym.

W 2010 r. do Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości wpisano siedem gmin. W trzech z nich, położonych w województwie pomorskim, wprowadzono dodatkowe nazwy miejscowości w języku kaszubskim (Szemud, Kartuzy, Linia), w czterech, położonych na terenie województwa opolskiego, wprowadzono dodatkowe nazwy w języku niemieckim (Łubniany, Prószków, Gogolin, Lasowice Wielkie). W okresie od stycznia 2011 r. do czerwca 2011 r. do wspomnianego Rejestru wpisano osiem gmin. W trzech gminach z województwa opolskiego (Bierawa, Reńska Wieś, Polska Cerekiew) wprowadzono dodatkowe nazwy miejscowości w języku niemieckim, w jednej gminie, położonej na terenie województwa podlaskiego (Orla) wprowadzono dodatkowe nazwy w języku białoruskim, w czterech, położonych na terenie województwa pomorskiego (Brusy, Parchowo, Sulęcyno, Somonino) wprowadzono dodatkowe nazwy w języku kaszubskim.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2011 r. do Rejestru gmin jest wpisanych 41 gmin, w tym dwadzieścia pięć gmin województwa opolskiego (dodatkowe nazwy w języku niemieckim), jedenaście gmin województwa pomorskiego (dodatkowe nazwy

w języku kaszubskim), dwie gminy województwa śląskiego (dodatkowe nazwy w języku niemieckim), dwie gminy województwa podlaskiego (w jednej wprowadzono dodatkowe nazwy w języku litewskim, w drugiej – w języku białoruskim) oraz jedna gmina województwa małopolskiego (dodatkowe nazwy w języku łemkowskim).

Do chwili obecnej żadna z gmin nie zgłosiła wniosku o wpisanie do Rejestru gmin, w związku z zamiarem wprowadzenia na swoim terenie dodatkowych nazw ulic w języku mniejszości.

W okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 30 czerwca 2011 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podpisał porozumienia na realizację zadań polegających na wymianie tablic informacyjnych, wynikającej z ustalenia dodatkowych nazw miejscowości w językach mniejszości oraz w języku regionalnym z następującymi gminami: Walce, Głogówek, Komprachcice, Strzeleczyki, Bytów, Sierakowice, Jemielnica, Szemud, Kolonowskie, Linia, Gogolin, Sulęczyń, Dobrzeń Wielki, Parchowo, Kartuzy oraz Brusy. Obecnie dwie gminy oczekują na przyznanie dotacji na pokrycie kosztów wymiany tablic informacyjnych.

19. Wspieranie działalności w zakresie oświaty i badań naukowych, w celu szerzenia wiedzy o kulturze, historii, języku i religii mniejszości narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Zgodnie z planem od semestru letniego roku akademickiego 2009/2010 na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego (Instytut Filologii Polskiej) utworzono specjalność kaszubistyka. Absolwent filologii polskiej ze specjalizacją kaszubistyka ma być przygotowany do pracy naukowej, do wykonywania zawodu nauczyciela, animatora kultury itp. Na Akademii Pomorskiej w Słupsku (Instytut Polonistyki) w roku akademickim 2010/2011 prowadzone były podyplomowe studia kwalifikacyjne metodyczno-kulturoznawcze języka kaszubskiego. Studia te adresowane są do osób wykonujących zawód nauczyciela posiadających znajomość języka kaszubskiego na potrzeby nauczania lub prowadzenia zajęć w szkołach i przedszkolach.

Od września 2011 r. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie planuje się rozpocząć naukę na trzysemestralnych studiach podyplomowych „Nauczyciel języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej”. Na przeprowadzenie w 2011 r. dwóch pierwszych semestrów zajęć na wspomnianym kierunku szkoła otrzymała dotację z budżetu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (pierwotnie zajęcia na kierunku miały rozpocząć się dnia 1 marca 2011 r.).

20. *Wspieranie działalności w zakresie kształcenia nauczycieli i dostępu do podręczników w językach mniejszości narodowych i etnicznych oraz w języku regionalnym.*

Finansowanie podręczników przeznaczonych dla uczniów deklarujących przynależność do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym jest ustawowym zadaniem Ministerstwa Edukacji Narodowej, realizowanym corocznie w ramach dostępnych środków budżetowych. Podstawę prawną finansowania podręczników dla uczniów mniejszości narodowych i etnicznych stanowi art. 13 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), zgodnie z którym podręczniki szkolne i książki pomocnicze do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej mogą być dofinansowywane z budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Podręczniki do nauki języka mniejszości narodowej, etnicznej i języka regionalnego, własnej historii oraz geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa są przygotowywane przez wydawnictwa mające w swojej ofercie podręczniki dla tej grupy uczniów. Wydawnictwa składają do Ministra Edukacji Narodowej wnioski o dopuszczenie tych podręczników do użytku szkolnego, a następnie podręczniki, które uzyskały takie dopuszczenie są finansowane przez Ministerstwo i dostarczane do bibliotek szkolnych, z przeznaczeniem dla uczniów mniejszości narodowych lub etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym. Ministerstwo Edukacji Narodowej ustala corocznie wykaz podręczników objętych finansowaniem, po przedstawieniu ofert przez wydawnictwa, biorąc pod uwagę zapotrzebowanie szkół na poszczególne tytuły podręczników ustalane przez kuratorów oświaty oraz własne możliwości finansowe.

Począwszy od roku szkolnego 2009/2010, w związku z wejściem w życie nowej podstawy programowej określonej w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17), konieczne jest przygotowanie podręczników do nauki języka mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego, zgodnych z nową podstawą programową. Dotychczas zakupione podręczniki do nauki historii oraz geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, a także słowniczki terminów z zakresu poszczególnych przedmiotów, nie utraciły aktualności i przydatności dydaktycznej w związku ze zmianą podstawy programowej i w dalszym ciągu mogą służyć jako pomoc w dwujęzycznym

przyswajaniu treści tych przedmiotów. Z uwagi na sukcesywne wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego Ministerstwo Edukacji Narodowej nie planuje już zakupu podręczników zgodnych z dotychczasową podstawą programową, również z uwagi na pozostającą jeszcze w magazynach wydawców znaczną liczbę egzemplarzy podręczników dotychczas zakupionych. Podręczniki te, zgodnie z terminami zakończenia realizacji umów zawartych pomiędzy Ministerstwem a wydawcami, sukcesywnie są przekazywane do właściwych kuratoriów oświaty do wykorzystania przez uczniów mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym. W związku z finansowaniem przez MEN wszystkich kosztów związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wydaniem podręczników przeznaczonych dla uczniów deklarujących przynależność do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym oraz wobec, a także wobec coraz powszechniejszego korzystania przez szkoły i uczniów z technologii informacyjno-komunikacyjnych, obecnie planuje się zakup wyłącznie tych podręczników, w przypadku których, wydawca wyrazi jednocześnie zgodę na zamieszczenie ich wersji elektronicznej na portalu edukacyjnym Scholaris.

21. Wspieranie działalności w zakresie równego dostępu osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych do oświaty na wszystkich poziomach.

W roku szkolnym 2010/2011 dodatkowymi zadaniami edukacyjnymi podejmowanymi przez szkoły na rzecz uczniów romskich zajęciach objętych było 2340 uczniów.

Zgodnie z podjętymi zobowiązaniami, wypracowanymi od 2008 r. podczas spotkań przedstawicieli Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Edukacji Narodowej, jednostek samorządu terytorialnego oraz dyrektorów szkół w których funkcjonowały tzw. „klasy romskie”, stopniowo wygaszano kolejne oddziały. Ostatnia klasa romska funkcjonująca w szkole podstawowej w Maszkowicach zakończyła działalność w roku szkolnym 2010/2011.

22. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do zakładania i prowadzenia własnych, prywatnych instytucji oświatowych i szkoleniowych.

Obecny adres publikatora ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty to Dziennik Ustaw z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.

W omawianym okresie znowelizowano także rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli. Aktualny adres publikatora tekstu rozporządzenia to Dziennik Ustaw z 2009 r. Nr 200, poz. 1537, z późn. zm.

24. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności postępującej się językiem regionalnym do uczenia się języka ojczystego lub nauki w tym języku w ramach publicznej edukacji.

W większych skupiskach mniejszości narodowych powstała sieć szkolna z nauczaniem języków mniejszości. W roku szkolnym 2010/2011 składała się ona z 1.149 placówek (wliczając przedszkola, klasy „0”, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne oraz zespoły międzyszkolne) i obejmowała ogółem 54.353 uczniów (według danych Systemu Informacji Oświatowej – stan z 30 września 2010 r.).

Poniżej przedstawiono zestawienie liczbowe dotyczące łącznie przedszkoli (w tym oddziałów przedszkolnych) i szkół (w tym ciągów klas i zespołów międzyszkolnych) oraz uczniów należących do poszczególnych mniejszości, wraz z wymienieniem województw, w których prowadzona jest nauka języka bądź w języku mniejszości:

- mniejszość niemiecka – województwa: opolskie, śląskie i warmińsko-mazurskie (ogółem 558 placówek, łącznie 36.555 uczniów),
- społeczność kaszubska – województwo pomorskie (ogółem 291 placówek, łącznie 10.781 uczniów),
- mniejszość białoruska – województwo podlaskie (ogółem 42 placówki, łącznie 3.048 uczniów),
- mniejszość ukraińska – województwa: dolnośląskie, lubelskie, lubuskie, małopolskie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie (ogółem 179 placówek, łącznie 2.499 uczniów),
- mniejszość litewska – województwo podlaskie (ogółem 20 placówek, łącznie 660 uczniów),
- mniejszość łemkowska – województwa: dolnośląskie, lubuskie, małopolskie (ogółem 39 placówek, łącznie 288 uczniów),
- mniejszość słowacka – województwo małopolskie (ogółem 14 placówek, łącznie 197 uczniów),
- mniejszość żydowska – Wrocław, Warszawa (ogółem 5 placówek niepublicznych, łącznie 310 uczniów),

– mniejszość ormiańska – 1 zespół międzyszkolny w Krakowie, 15 uczniów (zespół międzyszkolny działający w Warszawie nie został zgłoszony do Systemu Informacji Oświatowej).

W roku szkolnym 2010/11 w zajęciach organizowanych w placówkach oświatowych uczestniczyło łącznie 2.537 uczniów romskich.

Prace tzw. grupy językowej (grupy ekspertów do spraw języka romskiego powołanej w 2008 r.) nie są obecnie kontynuowane ze względu na sprzeciw części środowiska romskiego wobec dyskusji nad językiem. Jednak w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* w roku 2008 Fundacja Integracji Społecznej PROM wydała komiks pt. „Historia Romów w obrazkach”, zawierający tekst w 4 językach (polskim, angielskim, dialekcie Romów z grupy Bergitka oraz z grupy Polska Roma). Urząd Miejski w Radomiu, we współpracy z asystentami edukacji romskiej, w roku 2010 sfinansował wydanie w dialekcie Polskiej Romy przypowieści biblijnych dla dzieci: „Opheniben Devłorestyr” ze środków zwiększonej subwencji oświatowej na dodatkowe zadania edukacyjne dla uczniów pochodzenia romskiego.

W dniu 28 czerwca 2011 r. została przyjęta *Strategia rozwoju oświaty mniejszości ukraińskiej w Polsce*. *Strategia* została wspólnie wypracowana przez administrację rządową i organizacje mniejszości ukraińskiej w Polsce. Celem *Strategii* było dokonanie analizy sytuacji oświaty mniejszości ukraińskiej w Polsce oraz wypracowanie rozwiązań umożliwiających właściwą realizację działań służących podtrzymywaniu tożsamości narodowej uczniów należących do mniejszości ukraińskiej. Po opracowanej w 2001 r. *Strategii rozwoju oświaty mniejszości litewskiej w Polsce* oraz przyjętej w 2006 r. *Strategii rozwoju oświaty mniejszości niemieckiej w Polsce – Strategia rozwoju oświaty mniejszości ukraińskiej w Polsce* – jest trzecim dokumentem, który porusza zagadnienia dotyczące oświaty dla poszczególnych mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. Wszystkie trzy dokumenty powstawały we współpracy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz organizacji mniejszości narodowych i środowiska nauczycielskiego. Zapisy *Strategii rozwoju oświaty mniejszości ukraińskiej w Polsce* będą regularnie monitorowane. Co najmniej raz do roku będą odbywać się spotkania, z udziałem przedstawicieli wszystkich instytucji zaangażowanych, w tworzenie dokumentu. Przygotowywany po spotkaniach protokół zawierać będzie szczegółowe zobowiązania instytucji i osób zaangażowanych w realizację *Strategii*, a także propozycje działań oraz terminy ich realizacji.

Liczba placówek według poziomów nauczania – rok szkolny 2010/2011

Język	białoru- ski	kaszub- ski	litew- ski	niemie- cki	słow- acki	ukrain- ski	łemkow- ski	ormiań- ski	Hebrajski	Łącznie
Przedszkola	1	1	2	142	1	2	0	0	1	150
Oddziały przedszkolne	1	26	3	44	4	41	6	0	1	126
Szkoły podstawowe	22	198	8	283	6	80	20	1	2	620
Gimnazja	14	61	4	86	3	49	10	0	1	228
Licea	3	5	2	1	0	6	2	0	0	19
Szkoły zawodowe	1	0	1	2	0	1	1	0	0	6
Łącznie	42	291	20	558	14	179	39	1	5	1149

Nauczanie języka mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego jest prowadzone także w ramach zespołów międzyszkolnych. W roku szkolnym 2010/2011, w wymienionych w powyższej tabeli szkołach i placówkach funkcjonowało takich zespołów odpowiednio: z nauką języka białoruskiego – 2, z nauką języka kaszubskiego – 6, z nauką języka litewskiego – 2, z nauką języka łemkowskiego – 9, z nauką języka niemieckiego – 8, z nauką języka ormiańskiego – 1, z nauką języka słowackiego – 2 i z nauką języka ukraińskiego – 58.

Liczb uczniów według poziomów nauczania – rok szkolny 2010/2011 (łącznie z uczniami w zespołach międzyszkolnych)

Język	białoru- ski	kaszub- ski	litew- ski	niemie- cki	słow- acki	ukrain- ski	łemkow- ski	ormiań- ski	hebraj- ski	Łącznie
Przedszkola	86	31	104	5461	3	127	0	0	76	5888
Oddziały przedszkolne	3	159	15	781	13	117	10	0	14	1112
Szkoły podstawowe	1375	9008	271	23474	140	1351	163	15	190	35987
Gimnazja	823	1396	165	6756	41	630	96	0	30	9937
Licea	753	187	99	39	0	265	16	0	0	1359
Szkoły zawodowe	8	0	6	44	0	9	3	0	0	70
Łącznie	3048	10781	660	36555	197	2499	288	15	310	54353

25. Prawo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do rzeczywistego uczestniczenia w życiu kulturalnym, społecznym i gospodarczym, jak również w sprawach publicznych, zwłaszcza tych, które ich dotyczą.

Działający w parlamencie Kaszubski Zespół Parlamentarny skupia obecnie w swoich szeregach 26 senatorów i posłów działających na rzecz Kaszub i Pomorza. Wśród nich również parlamentarzystów związanych ze społecznością posługującą się językiem regionalnym.

***CZĘŚĆ III: Organy i instytucje odpowiedzialne za realizację polityki
wobec mniejszości narodowych i etnicznych
oraz podejmowane przez nie działania***

Obecny adres publikatora ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej to Dziennik Ustaw z 2007 r. Nr 65, poz. 437 z późn zm.

II

Od 2011 r. sprawami mniejszości narodowych i etnicznych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich zajmuje się Zespół Prawa Administracyjnego i Gospodarczego. Zespół, działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, rozpatruje skargi kierowane do Rzecznika w sprawach dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych. Na bieżąco prowadzi także analizę stanu przestrzegania praw mniejszości oraz osób do nich należących. Ważnym aspektem działalności Zespołu jest również podejmowanie badań terenowych, poświęconych sytuacji społeczności mniejszościowych lub poszanowaniu praw mniejszości przez organy administracji publicznej.

W roku 2010 i w pierwszej połowie roku 2011 do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło około 30 spraw, które zaklasyfikowane zostały jako dotyczące mniejszości narodowych lub etnicznych. Rzecznik Praw Obywatelskich podejmuje interwencję nie tylko na podstawie skarg nadsyłanych przez osoby bezpośrednio zainteresowane czy poszkodowane. Stosowne działania mogą także być podejmowane z inicjatywy własnej Rzecznika, po uzyskaniu informacji wskazujących na możliwość zaistnienia naruszenia określonych praw lub wolności, lub na podstawie skarg bądź wniosków kierowanych przez instytucje pozarządowe, w tym także organizacje mniejszości narodowych lub etnicznych.

III

Na mocy Zarządzenia nr 17 Dyrektora Generalnego MSWiA z dnia 20 maja 2011 r. *w sprawie zatwierdzenia wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji* w strukturach Departamentu utworzono nową komórkę zajmująca się sprawami mniejszości – **Wydział do Spraw Mniejszości Romskiej**. Zmianie uległy również dotychczasowe kompetencje **Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych** oraz **Zespołu Kultury Mniejszości narodowych i Etnicznych**. Obecnie:

1. Do zakresu działania **Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych** należy prowadzenie spraw w zakresie stosunku państwa do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym z wyłączeniem spraw z zakresu stosunku Państwa do romskiej mniejszości etnicznej, a w szczególności:

- 1) opracowywanie – w porozumieniu z przedstawicielami innych ministrów – propozycji do założeń polityki państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 2) opracowywanie i koordynacja programów na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 3) monitorowanie programów, o których mowa w pkt 2, oraz sporządzanie analiz i opinii dotyczących ich realizacji;
- 4) opracowywanie propozycji rozwiązań dotyczących problemów zgłaszanych przez organizacje mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym;
- 5) opracowywanie i opiniowanie projektów regulacji prawnych dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 6) opracowywanie materiałów do projektów informacji dotyczących podziału i przekazywania dotacji na zadania mające na celu zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowanie i rozwój języka regionalnego;
- 7) prowadzenie baz danych dotyczących dotacji, o których mowa w pkt 6;
- 8) udział w pracach komisji, której zadaniem jest ocena i wybór wniosków o udzielenie dotacji na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego;
- 9) podejmowanie działań na rzecz respektowania praw osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób posługujących się językiem regionalnym, rozwiązywania ich problemów, a także mających na celu przeciwdziałanie zjawiskom naruszania ich praw;
- 10) obsługa merytoryczna i organizacyjno-techniczna Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, w tym przygotowywanie materiałów na posiedzenia Komisji oraz protokołów z tych posiedzeń, z zastrzeżeniem § 5 pkt 9;
- 11) prowadzenie Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy;

- 12) prowadzenie Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości;
- 13) współdziałanie z organami administracji rządowej i samorządowej na rzecz uwzględniania lokalnych potrzeb mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym;
- 14) utrzymywanie bieżących kontaktów z organizacjami społecznymi mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym;
- 15) przygotowywanie informacji problemowych i materiałów dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 16) opracowywanie materiałów związanych ze współpracą z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w ramach Komisji Europejskiej, Rady Europy oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie;
- 17) opracowywanie materiałów do projektu ustawy budżetowej w zakresie spraw mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego.

2. Do zakresu działania **Zespołu Kultury Mniejszości Narodowych i Etnicznych** należy prowadzenie spraw mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym w zakresie dotyczącym wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowania i rozwoju języka regionalnego, a w szczególności:

- 1) gromadzenie i ocenianie pod względem formalnym wniosków o dofinansowanie działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowania i rozwoju języka regionalnego;
- 2) opracowywanie, na podstawie protokołów z posiedzeń komisji oceniającej wnioski, o których mowa w pkt 1, propozycji podziału dotacji przeznaczonych na wspieranie działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego;
- 3) przygotowywanie projektów umów w sprawach dotacji, o których mowa w pkt 2;
- 4) gromadzenie, weryfikowanie pod względem formalnym sprawozdań składanych przez podmioty, które uzyskały dotacje oraz ocenianie na podstawie tych sprawozdań realizacji zadań wynikających z umowy o dotację;
- 5) opracowywanie analiz i materiałów do ogłaszanej przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych informacji

o szczegółowych zasadach postępowania w sprawach dotyczących dotacji, o których mowa w pkt 2;

- 6) udzielanie wyjaśnień i upowszechnianie wiedzy na temat kultury mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w zakresie dotyczącym dotacji udzielonych przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych;
- 7) koordynowanie przygotowywania materiałów do projektu ustawy budżetowej w zakresie właściwości Departamentu;
- 8) monitorowanie wykonania budżetu w części 43 budżetu państwa - Wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne;
- 9) współpraca z komórkami organizacyjnymi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji właściwymi w sprawach finansów w zakresie obsługi finansowo-księgowej części 43 budżetu państwa - Wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne.

3. Do zakresu działania **Wydziału do spraw Mniejszości Romskiej** należy prowadzenie spraw w zakresie stosunku państwa do mniejszości romskiej, a w szczególności:

- 1) opracowywanie – w porozumieniu z przedstawicielami innych ministrów – propozycji do założeń polityki państwa wobec mniejszości romskiej;
- 2) opracowywanie i koordynacja programów na rzecz mniejszości romskiej, w tym Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce;
- 3) monitorowanie programów, o których mowa w pkt 2, oraz sporządzanie analiz i opinii dotyczących ich realizacji;
- 4) opracowywanie propozycji rozwiązań dotyczących problemów zgłaszanych przez organizacje mniejszości romskiej;
- 5) opracowywanie i opiniowanie projektów regulacji prawnych dotyczących mniejszości romskiej;
- 6) opracowywanie – w zakresie mniejszości romskiej – materiałów do projektów informacji dotyczących podziału i przekazywania dotacji na zadania mające na celu zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowanie i rozwój języka regionalnego oraz integrację obywatelską mniejszości romskiej;
- 7) udział w pracach komisji, której zadaniem jest ocena i wybór wniosków o udzielenie dotacji na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego;

- 8) podejmowanie działań na rzecz respektowania praw osób należących do mniejszości romskiej, rozwiązywania ich problemów, a także mających na celu przeciwdziałanie zjawiskom naruszania ich praw;
- 9) obsługa merytoryczna i organizacyjno-techniczna Zespołu do Spraw Romskich działającego w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, w tym przygotowywanie materiałów na posiedzenia Zespołu oraz protokołów z tych posiedzeń;
- 10) współdziałanie z organami administracji rządowej i samorządowej na rzecz uwzględniania lokalnych potrzeb mniejszości romskiej;
- 11) utrzymywanie bieżących kontaktów z organizacjami społecznymi mniejszości romskiej;
- 12) przygotowywanie informacji problemowych i materiałów dotyczących mniejszości romskiej;
- 13) opracowywanie materiałów związanych ze współpracą z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz mniejszości romskiej w ramach Komisji Europejskiej, Rady Europy oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie;
- 14) opracowywanie materiałów do projektu ustawy budżetowej w zakresie spraw mniejszości romskiej.

Na mocy Zarządzenia nr 13 Dyrektora Generalnego MSWiA z dnia 20 maja 2011 r. w sprawie zatwierdzenia wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Kontroli, Skarg i Wniosków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zmianie uległy dotychczasowe kompetencje działającego w ramach DKS i W MSWiA Zespołu Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii. Obecnie:

4. Do zakresu działania **Zespołu Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii** należy:

- 1) prowadzenie spraw w zakresie monitorowania rasizmu, dyskryminacji na tle etnicznym i ksenofobii oraz podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie tym zjawiskom;
- 2) prowadzenie bazy danych o zjawiskach rasizmu, dyskryminacji na tle etnicznym i ksenofobii;
- 3) opracowanie i wdrożenie we współpracy z innymi urzędami administracji rządowej systemu gromadzenia i analizowania danych społeczno-demograficznych w celu monitorowania zjawisk rasizmu, dyskryminacji na tle etnicznym i ksenofobii;
- 4) opracowywanie, a następnie aktualizowanie materiałów dydaktycznych dla Policji, Straży Granicznej i organów rządowej administracji zespolonej w województwie, kształtujących

postawy antyrasistowskie oraz zwalczających rasizm, dyskryminację na tle etnicznym, ksenofobię i nietolerancję;

- 5) prowadzenie analiz i sporządzanie raportów na temat występujących w Polsce zjawisk rasizmu, dyskryminacji na tle etnicznym i ksenofobii;
- 6) podejmowanie – w zakresie realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne – działań na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym;
- 7) inicjowanie i wdrażanie programów oraz strategii na rzecz przeciwdziałania i zwalczania rasizmu, dyskryminacji na tle etnicznej oraz ksenofobii.

IV

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2010 r. w sprawie włączenia w skład Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych przedstawiciela ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (Dz. U. Nr 28, poz. 148) dnia 1 czerwca 2010 r. powołany został w jej skład nowy członek – Pan Witold Jurek, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wspomniana nominacja związana jest m. in. z trwającymi w ramach grupy roboczej Komisji Wspólnej pracami nad usystematyzowaniem regulacji dotyczących funkcjonowania i tworzenia filologii języków mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego.

Do 30 czerwca 2011 r. odbyło się 28 posiedzeń Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. W ramach swoich zadań Komisja nadal opiniuje wysokość środków zaplanowanych w budżecie państwa na realizację zadań służących podtrzymaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego na kolejne lata oraz zasady podziału dotacji na wspomniane zadania przyznawanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W omawianym okresie w ramach Komisji powołano grupę roboczą, która podjęła intensywne prace zmierzające do opracowania projektu umożliwiającego środowiskom mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym powoływanie instytucji kultury. W polu zainteresowania Komisji Wspólnej znalazł się ponadto m.in. szereg projektów rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej dotyczących kwestii organizacji nauczania dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz nauki języka regionalnego. Komisja Wspólna zajmowała się ponadto przygotowaniem do Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2011 oraz analizowała współpracę administracji publicznej i władz samorządowych różnych szczebli

z organizacjami mniejszości narodowych i etnicznych. Komisja Wspólna bierze aktywny udział w spotkaniach i konsultacjach międzynarodowych dotyczących kwestii mniejszości narodowych oraz języka regionalnego.

Do dnia 30 czerwca 2011 r. odbyły się 4 posiedzenia Zespołu do Spraw Romskich, które poświęcono omówieniu zasad przyznawania dofinansowania w ramach Podziałania 1.3.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – *Projekty na rzecz społeczności romskiej*, realizacji *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* oraz działalności administracji rządowej w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji Romów w życiu publicznym. Ponadto, w październiku 2010 r. zorganizowano spotkanie członków Zespołu z przedstawicielami Komitetu Ekspertów Rady Europy do Spraw Romów i Osób Wędrujących (MG-S-ROM) w związku z organizowanym we Wrocławiu 30. posiedzeniem Komitetu.

VI

Na podstawie znowelizowanego art. 22 ust 3 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym Wojewoda może ustanowić pełnomocnika do spraw mniejszości narodowych i etnicznych. W sytuacji tej nie stosuje się przepisu art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. Nr 31, poz. 206, z późn zm.). Obecnie pełnomocnicy wojewodów do spraw mniejszości narodowych i etnicznych funkcjonują w 15 województwach. Z możliwości powołania pełnomocnika nie skorzystał jak dotąd wyłącznie Wojewoda Świętokrzyski (na terenie województwa świętokrzyskiego według danych Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2002 r. mieszka tylko 507 osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych, na terenie tego województwa nie zamieszkują również osoby posługujące się w kontaktach domowych językiem regionalnym).

IX

Obecnie ramy funkcjonowania Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania określa ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. Nr 254, poz. 1700), która wykonywanie zadań dotyczących realizacji zasady równego traktowania powierza Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania. Pełnomocnikiem jest sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, powołany przez Prezesa Rady Ministrów, któremu też podlega. Do Pełnomocnika należy realizowanie polityki rządu w zakresie równego traktowania, w tym przeciwdziałania dyskryminacji,

w szczególności ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, wiek, niepełnosprawność oraz orientację seksualną. Pełnomocnik podejmuje także działania na podstawie skarg lub informacji ze strony obywateli, organizacji pozarządowych lub mediów.

Do zadań Pełnomocnika należy w szczególności:

- opracowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie równego traktowania;
- przeprowadzanie analiz i ocen rozwiązań prawnych pod kątem respektowania zasady równego traktowania, a także występowanie z wnioskami o wydanie lub zmianę aktów prawnych;
- podejmowanie działań eliminujących lub ograniczających skutki naruszania zasady równego traktowania;
- dokonywanie analiz i ocen sytuacji prawnej i społecznej w zakresie równego traktowania oraz inicjowanie, realizowanie, koordynowanie lub monitorowanie działań zmierzających do zapewnienia równego traktowania, a także do ochrony przed dyskryminacją;
- współpraca z właściwymi organami administracji publicznej, partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w zakresie równego traktowania;
- promowanie, upowszechnianie i propagowanie problematyki równego traktowania;
- współpraca z zagranicznymi i międzynarodowymi organizacjami i organami działającymi w zakresie równego traktowania;

Pełnomocnik opracowuje i przedkłada Radzie Ministrów Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania, określający cele i priorytety działań na rzecz równego traktowania. Przewodniczy też powołanej zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów Radzie do spraw Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Nietolerancji.

ZAKOŃCZENIE

W omawianym okresie sytuacja prawna mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób posługujących się językiem regionalnym pozostawała stabilna. Nie wprowadzono istotnych zmian w zakresie uregulowań prawnych dotyczących mniejszości, natomiast w pełni funkcjonowały najważniejsze przepisy ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Współpraca organizacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym z instytucjami Państwa realizowana w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych i w codziennych kontaktach z urzędami, realizującymi politykę rządu wobec mniejszości, realizowana była na bieżąco. W duchu dialogu i porozumienia rozwiązywane były problemy zgłaszane administracji przez środowiska mniejszości. Znacznemu zwiększeniu uległa także suma środków przekazywanych z budżetu państwa na realizację zadań skierowanych do mniejszości. Omawiany okres definitywnie wskazał, że ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym była dokumentem istotnym i potrzebnym, a jej realizacja dobrze przyczynia się podtrzymaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniu i rozwojowi języka regionalnego.